

แนวคิดเชิงพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

The Buddhist Thought of Students in Kasetsart University

ธวัชชัย ทหารศรี^{1*}

Thawatthai Tharasri^{1*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม สถิติได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test, F-test ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาถูกต้องตามหลักธรรมของพุทธศาสนา โดยนิสิตคิดว่าสาเหตุที่ทำให้คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนามาจากด้านพระธรรมอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.74 รองลงมาคือ ด้านพระพุทธรูปอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.54 และด้านศาสนสถานอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.47 ต่ำสุดคือด้านพระสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 2.89 เมื่อพิจารณาในรายชื่อเพื่อหาแนวคิดเชิงพุทธไปใช้จัดกิจกรรมเรื่อง สำนึกดีของชาวเกษตรศาสตร์สืบต่ออายุพุทธศาสนาในประเทศไทย ของรายวิชา พุทธศาสนาในประเทศไทย ภาคปลาย ปีการศึกษา 2558 ภาควิชาปรัชญาและศาสนา สรุปผลได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1) แนวคิดเชิงพุทธถูกตามหลักธรรมของพุทธศาสนา ที่อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาด้วยกิจกรรมจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ 10 การอ่านพระไตรปิฎกอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 2.76 ข้อ 12 ศาสนสถานสำหรับศึกษาพระธรรมอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.56 และข้อ 18 คุณของพระสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.43 ประเด็นที่ 2) แนวคิดเชิงพุทธบิดเบือนหลักธรรมของพุทธศาสนาที่อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาด้วยกิจกรรมจำนวน 4 ข้อ คือ ข้อ 2 พระพุทธรูปบันดาลสิ่งทิพย์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.67 ข้อ 3 พระพุทธรูปลงโทษผู้ผิดคำสาบานอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.02 ข้อ 7 ภิกษุทำพิธีกรรมอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.71 ข้อ 10 ศาสนสถานสำหรับทำพิธีกรรมอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 4.06 ย่อลงเป็น 4 ข้อสำหรับใช้เป็นหัวข้อย่อยในกิจกรรม คือ 1) พระพุทธเจ้าไม่ใช่พระเจ้า 2) ความสำคัญของพระไตรปิฎก 3) คุณของพระสงฆ์ 4) วัดเป็นสถานศึกษา

ABSTRACT

This research is attempted to study the Buddhist Thought of Students in Kasetsart University. The results of research were found that in the whole view, the students in Kasetsart University had opinions on the Buddhist Thought as Right View by considering each aspect found that the aspect of Dhamma at the much level, average 3.74, the aspect of Buddha at the much level, average 3.54, the aspect of Sangha at the middle level, average 2.89. Considering each topics were found 2 views that were Right and Wrong Views. Both Views would be used in the topics of activity in the class room such as the Buddha not to be God, the significances of Tipitaka, Good of Sangha and last one was temple as a school.

Key Words: Buddhist Thought, Cause of Belief in Buddhism, Right and Wrong Views

*Corresponding author; e-mail address: thumtct@ku.ac.th

¹ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

¹Department of Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Kasetsart University Bangkaen Campus

คำนำ

ในอดีตของชาติไทย คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อในสิ่งลึกลับว่าเป็นสิ่งที่มีอำนาจให้คุณให้โทษต่อผู้คน เรียกว่า เชื้อผี เป็นความเชื่อเดิมที่ยังหลงเหลือมาถึงสมัยปัจจุบันจึงพบเห็นศาลพระภูมิเจ้าที่อยู่ทั่วไป เมื่อพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาในประเทศไทย คนไทยส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนแนวคิดเรื่องผีมาเป็นแนวคิดเชิงพุทธ แต่ถึงกระนั้นก็ยังมียิทธิพลของความเชื่อเรื่องเทพเจ้าแบบพราหมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องบ้างซึ่งจะเห็นได้ในรูปแบบของการบูชาพระพรหม และราชพิธีต่างๆ ดังมีคำกล่าวที่ว่า พระพุทธศาสนาในเมืองไทยเป็นพุทธผสม แบบ “ผีพราหมณ์ พุทธ” อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดเชิงพุทธเป็นสาเหตุให้คนไทยในอดีตตั้งแต่ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี จนถึงคนไทยใน ปัจจุบันนับถือพุทธศาสนา พุทธศาสนาในประเทศไทยได้ทำให้สังคมไทย มีความเจริญ สงบสุขร่มเย็น ได้หล่อหลอมรวมเป็นวัฒนธรรมไทย เป็นเอกลักษณ์ไทย ด้วยเหตุนี้ คนไทยจึงต้อง รักษาพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไปชั่วลูกชั่วหลานเช่นเดียวกับที่บรรพบุรุษรักษาไว้ให้พุทธศาสนาอยู่ในประเทศไทย

แนวคิดเชิงพุทธมีทั้งที่ถูกต้องและบิดเบือน ในกรณีแนวคิดเชิงพุทธที่ถูกต้องตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาเป็นเหตุให้พุทธศาสนาดำรงอยู่มั่นคงถาวร เช่น คุณของรัตนะ 3 อย่าง คือ 1) พระพุทธเจ้ารู้ดี รู้ชอบด้วยพระองค์เองก่อนแล้ว สอนผู้อื่นให้รู้ตามด้วย 2) พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้เกิดไปในที่ชั่ว 3) พระสงฆ์ปฏิบัติชอบตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว สอนผู้อื่นให้กระทำตามด้วย (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2479) ส่วนแนวคิดเชิงพุทธที่บิดเบือนไปจากหลักคำสอนของพุทธศาสนาเป็นสาเหตุให้คนไทยนับถือพุทธศาสนาอย่างไม่มั่นคงถาวร เช่น พระพุทธเจ้าเป็นองค์อวตารของพระนารายณ์เทพผู้สร้างในศาสนาพราหมณ์ พระธรรมเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสวดอ้อนวอนพระพุทธรูป พระสงฆ์เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ไม่ใช่ครูผู้สอน วัดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบพิธีกรรมสำหรับบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ในอนาคตหลังจากพระองค์ปรินิพพานแล้ว พุทธศาสนาจะเสื่อมด้วยเหตุปัจจัย 15 ประการ คือ 1) ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระพุทธรูป 2) ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระธรรม 3) ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระสงฆ์ 4) ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในศีล สมาธิ ปัญญา 5) แดกสามัคคี 6) ไม่อบรมกาย ไม่อบรมศีล ไม่อบรมจิต ไม่อบรมปัญญาบ้างอาจให้อุปสมบท 7) บ้างอาจเป็นผู้สอน 8) แสดงธรรมะผิด 9) ไม่นิยมอ่านพระไตรปิฎก 10) พระเถระมักมาก ผิดวินัย ไม่ปฏิบัติธรรม 11) ยินดีแต่จีวรงาม 12) ยินดีแต่อาหารอร่อย 13) ยินดีแต่ที่อยู่ทีนบนสวยามหุหราร 14) คลุกคลีผู้หญิง 15) คลุกคลีบุรุษ สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุเป็นปัจจัยเครื่องให้พระสัทธรรมไม่ดำรงอยู่นาน เป็นภัยในอนาคตซึ่งยังไม่บังเกิดในบัดนี้แต่จักบังเกิดในกาลต่อไป (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2534) ดังนั้นการป้องกันจึงเป็นสิ่งสำคัญ พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติศีลเป็นข้อห้ามไม่ให้กระทำ เช่น ห้ามรับไร่นาและที่ดิน ห้ามการซื้อการขาย ห้ามรับสัตว์ ห้ามสะสมข้าวของ ห้ามเป็นหมอลุกเสก ห้ามเป็นหมอผี ห้ามพยากรณ์ ห้ามปรุงยา ห้ามดูฤกษ์ ห้ามเป็นหมอทรงเจ้า ห้ามบวงสรวง ห้ามรดน้ำมนต์ ห้ามร่ายมนต์ขับผี ห้ามดูเคราะห์ร้าย ห้ามทายลักษณะ เป็นต้น (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2534) ในยุคใดสมัยใดภิกษุไม่เชื่อฟังได้ล่วงละเมิดศีล และอุบาสก อุบาสิกาผู้ไม่ได้ศึกษาพากันส่งเสริมสนับสนุนภิกษุผิดศีลเหล่านั้น เมื่อนั้นสังคมพุทธย่อมเข้าสู่ความเสื่อมอาจสูญหายไปในที่สูญพุทธบริษัทเห็นภัยอย่างนี้แล้วควรร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขโดยการสอนพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง

ดังพระราชดำรัสพระราชทานในการเสด็จฯ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2513 ความตอนหนึ่งว่า

พระพุทธศาสนาแสดงความจริงของชีวิต แสดงทางปฏิบัติที่จะให้บรรลุความสุขสูงสุดของชีวิต มีวิธีการสั่งสอนที่ยึดหลักเหตุและผลว่าทุกสิ่งเกิดจากเหตุ ผู้ใดประกอบเหตุอย่างไรเพียงใดก็ได้ผลนั้นเพียงนั้น หากจะถามว่าพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร ก็ต้องตอบว่า โดยเนื้อหาที่เป็นเรื่องความจริงของชีวิตพระพุทธศาสนาเป็นปรัชญา โดยวิธีการที่ยึดหลักเหตุผล พระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์ หรือ พุทธิให้ชัดเจนไปอีกก็เป็นวิทยาศาสตร์ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึง มีความเห็นว่า การสอนพระพุทธศาสนา ที่ถูกต้อง คือ การสอนให้คนมีความสามารถพิจารณาขุดค้นหาหลักธรรมะจากชีวิตและนำหลักธรรมะนั้นมาปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ (อานวยวิมุตตวัน, 2555)

ด้วยเหตุนี้ ราชวิทยาลัย พุทธศาสนาในประเทศไทย รหัสวิชา 01388322 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ได้กำหนดในแผนการสอนให้นิสิตจัดกิจกรรม เรื่อง สำนึกดีของชาวเกษตรศาสตร์สืบต่ออายุพุทธศาสนาในประเทศไทย ในกิจกรรมนี้ต้องศึกษาแนวคิดเชิงพุทธของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในปี การศึกษา 2557 เสียก่อนว่ามีแนวคิดเชิงพุทธที่ถูกและผิดอย่างไรแล้วนำผลไปให้นิสิตตั้งเป็นหัวข้อย่อยของกิจกรรม

ฉะนั้นจึงได้วิจัยเรื่อง แนวคิดเชิงพุทธของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงพุทธของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยผลที่เป็นแนวคิดเชิงพุทธที่บิดเบือนจากหลักธรรมของพุทธศาสนา อาจใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเรื่อง สำนึกดีของชาวเกษตรศาสตร์สืบต่ออายุพุทธศาสนาในประเทศไทย เนื่องจากแนวคิดเชิงพุทธที่บิดเบือนจากหลักธรรมของพุทธศาสนาเป็นสาเหตุหนึ่งให้คนนับถือพุทธศาสนาจึงมีแนวโน้มที่จะเป็นภัยต่อความยั่งยืนของพุทธศาสนา

วิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงพุทธของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนเป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative research) ประชากร คือ นิสิตที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2557 ทั้งหมด 28,175 คนโดยแบ่งเป็น นิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 7,203 คน ปีที่ 2 จำนวน 7,085 คน ปีที่ 3 จำนวน 6,792 คน ปีที่ 4 จำนวน 7,095 คน (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักทะเบียนและประมวลผล, ปีการศึกษา 2557) การสุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวน 28,175 คน จากการใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 394 คน ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2548) โดยแบ่งเป็นนิสิตปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 101 คน ปริญญาตรีปีที่ 2 จำนวน 99 คน ปริญญาตรีปีที่ 3 จำนวน 95 คน และปริญญาตรีปีที่ 4 จำนวน 99 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดเชิงพุทธของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนในปีการศึกษา 2557 แบ่งเป็น 4 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปของนิสิตเกี่ยวกับพุทธ ตอนที่ 3 แนวคิดเชิงพุทธศาสนา ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคคลในการนับถือพุทธศาสนา การสร้างเครื่องมือได้ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถามแล้วตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาแต่ละข้อถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม 3) นำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 32 คน แล้วตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach) (ประครองกรรมสูตร, 2542) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บและรวบรวมข้อมูลในช่วงระยะเวลาระหว่างเดือนมกราคม – มีนาคม พ.ศ. 2558

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ข้อมูลในตอนที่ 1 และ 2 โดยการแจกแจงหาค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ ข้อมูลในตอนที่ 3 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับของบทบาทแต่ละบทบาทเป็นรายด้านและรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การคือน้ำหนักของค่าเฉลี่ยในแต่ละช่วง โดยใช้เกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51– 5.00 ถือว่ามากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51– 4.50 ถือว่ามาก ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 ถือว่าปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51– 2.50 ถือว่าน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 ถือว่าน้อยที่สุด ข้อมูลในตอนที่ 4 โดยการหาค่าความถี่ และการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้ สมมติฐานที่ 1 นิสิตที่มีเพศต่างกันมีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาแตกต่างกัน สมมติฐานที่ 2 นิสิตที่มีอายุต่างกันมีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาแตกต่างกัน สมมติฐานที่ 3 นิสิตในระดับชั้นปีการศึกษาแตกต่างกันมีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาแตกต่างกัน สมมติฐานที่ 4 นิสิตที่มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบค่า T-test และ F-test (One – way ANOVA) ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปของนิสิตเกี่ยวกับพุทธศาสนา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.2 และเพศชาย ร้อยละ 22.8 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ต่ำกว่า 18 ปี ร้อยละ 0.80 อายุ 18-35 ปี ร้อยละ 99.2 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 28.1 ระดับการศึกษาปริญญาตรีปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 24.3 ระดับการศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 24.3 และระดับการศึกษาปริญญาตรีปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 23.2 มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 40,001 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 54.7 มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.7 มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.6 มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.9 และมีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.0

ข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปของนิสิตเกี่ยวกับพุทธศาสนา การนับถือนิกาย นิกายเถรวาท คิดเป็นร้อยละ 38.4 นับถือนิกายมหายาน คิดเป็นร้อยละ 29.6 นับถือแต่ไม่รู้นิกาย คิดเป็นร้อยละ 28.2 ไม่นับถือพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 3.8 การสอบได้ธรรมศึกษา ไม่ได้ชั้นตรีโทเอก คิดเป็นร้อยละ 48.5 สอบได้ธรรมศึกษาชั้นเอก คิดเป็นร้อยละ 20.9 สอบได้ธรรมศึกษาชั้นตรี คิดเป็นร้อยละ 19.2 สอบได้ธรรมศึกษาชั้นโท คิดเป็นร้อยละ 11.4

การปฏิบัติธรรมตามนิกาย เคยปฏิบัติธรรมแต่ไม่รู้นิกายใด คิดเป็นร้อยละ 34.8 ไม่เคยปฏิบัติธรรม คิดเป็นร้อยละ 31.1 เคยปฏิบัติธรรมตามนิกายเถรวาท คิดเป็นร้อยละ 22.3 เคยปฏิบัติธรรมตามนิกายมหายาน คิดเป็นร้อยละ 11.8 วิจัยพบว่า การนับถือนิกาย น่าจะเป็นไปได้หรือเกือบจะเป็นไปไม่ได้ ที่นิสิตนับถือพุทธศาสนา นิกายมหายาน ถึงร้อยละ 29.6 น่าจะมาจากนิสิตไทยหรือคนไทยพุทธ ไม่เข้าใจเรื่องนิกายมากกว่า แต่คนไทยพุทธส่วนใหญ่ไม่นับถือ พุทธศาสนานิกายเถรวาทอยู่แล้ว ดังนั้นควรจะปรับปรุงหลักสูตรทั้งมหาวิทยาลัยในสายสังคม-มนุษยศาสตร์

ผลการวิเคราะห์แนวคิดเชิงพุทธศาสนา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นโดยรวมว่าสาเหตุให้คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาในปัจจุบัน ด้านพระธรรม อยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.74 รองลงมาคือ ด้านพระพุทธรูป อยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.54 และด้านศาสนสถาน อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.47 ต่ำสุดคือด้านพระสงฆ์ อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 2.89 อภิปรายผลได้ว่า นิสิตนับถือพุทธศาสนาเพราะมีสาเหตุมาจากด้านพระธรรมมากกว่าด้านอื่นๆ ฉะนั้น นิสิตมีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาถูกต้องตามหลักธรรมของพุทธศาสนาตามพุทธพจน์ว่า “โย ธมมัมปัสสตี โสภมัมปัสสตี” แปลว่า ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าย่อมเห็นเราตถาคต (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2534) และตามความหมายของ พุทธศาสนา ที่แปลว่า คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551) ดังนั้น หากนิสิตจะนับถือพุทธศาสนาเพราะพระธรรมจึงเป็นแนวคิดเชิงพุทธที่ถูกต้อง และเป็นสัมมาทิฐิ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ด้านพระพุทธรูป พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะมีพระพุทธรูปเป็นที่พึ่งทางใจ มีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับมาก รองลงมา ข้อที่ 4 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า มีค่าเฉลี่ย 3.88 อยู่ในระดับมาก ข้อที่ 2 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะเชื่อว่าพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์บันดาลสิ่งที่ดีงามมีค่าเฉลี่ย 3.67 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 3 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ลงโทษผู้ผิดคำสาบาน มีค่าเฉลี่ย 3.02 อยู่ในระดับปานกลาง วิจัยพบว่า ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 เป็นแนวคิดเชิงพุทธที่บิดเบือน ระดับความคิดเห็นของนิสิตควรอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้นควรให้การศึกษาก่อนนิสิตเรื่อง พุทธศาสนาเป็นอเทวนิยม หรือ เรื่อง กรรมปลูกฝังให้เชื่อในศักยภาพของมนุษย์ เชื่อในกรรมเป็นของตนเองดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “กัมมมฺหา วัตตติโลกิ” แปลว่า สัตว์โลกทั้งหลายย่อมเป็นไปตามกรรม (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2534)

ด้านพระธรรม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 5 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะสอนให้คนทำดีได้สุขทางใจ มีค่าเฉลี่ย 4.35 อยู่ในระดับมาก รองลงมา ข้อที่ 1 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะสอนทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว มีค่าเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อที่ 10 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะอ่านพระไตรปิฎก มีค่าเฉลี่ย 2.76 อยู่ในระดับปานกลาง วิจัยพบว่า ข้อที่ 10 เป็นแนวคิดเชิงพุทธที่ถูกต้อง ระดับความคิดเห็นของนิสิตควรอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นควรรณรงค์ให้นิสิตเห็นความสำคัญของพระไตรปิฎก หรืออ่านพระไตรปิฎกมากยิ่งขึ้นไม่เช่นนั้นจะเป็นตามพุทธทำนายว่า พุทธศาสนาจะเสื่อมด้วยเหตุปัจจัย 15 ประการ 1 ใน 15 คือ ไม่นิยมอ่านพระไตรปิฎก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2534)

ด้านพระสงฆ์ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 7 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะพระภิกษุทำพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา มีค่าเฉลี่ย 3.71 อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 16 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะพระมหากษัตริย์ทรงศรัทธาพระภิกษุ มีค่าเฉลี่ย 3.58 อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 13 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะพระภิกษุต่อต้านนักการเมืองทุจริต

มีค่าเฉลี่ย 2.11 อยู่ในระดับน้อย วิเคราะห์ผลว่า ข้อที่ 7 ควรให้การศึกษาเกี่ยวกับคุณของพระสงฆ์ที่เป็นผู้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าและสอนผู้อื่นให้รู้ตามมากยิ่งขึ้น ส่วนพิธีกรรมเป็นเปลือกที่ห่อหุ้มพุทธศาสนาเปรียบกับต้นไม้มันมีเปลือกย่อมตาย แต่อย่างไรต้นไม้มันก็ต้องมีแก่นด้วยไมเช่นนั้นก็ตายเช่นกัน

ด้านศาสนสถาน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชาวบ้าน มีค่าเฉลี่ย 4.16 อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 10 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะวัดทำพิธีกรรมทางศาสนา มีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับมาก และข้อที่ 13 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะบรรพบุรุษพาเข้าวัด มีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 5 คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาเพราะวัดทำพิธีไสยศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 2.56 อยู่ในระดับปานกลาง วิเคราะห์ผลว่า ควรให้การศึกษาว่า วัดเป็นสถานที่สำหรับการศึกษาพระธรรมมากกว่าพิธีกรรม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบตามสมมุติฐาน

สมมุติฐานที่ 1 นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาเกี่ยวกับสาเหตุให้คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาที่เป็นอยู่ในยุคปัจจุบันแตกต่างกัน พบว่าโดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.318 ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านพระพุทธรูป มีค่า Sig. เท่ากับ 0.874 และด้านศาสนสถานมีค่า Sig. เท่ากับ 0.061 ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านพระธรรมมีค่า Sig. เท่ากับ 0.036 และด้านพระสงฆ์มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อภิปรายผล เพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อแนวคิดเชิงพุทธศาสนาในด้านพระพุทธรูป และด้านศาสนสถาน แต่มีผลต่อแนวคิดเชิงพุทธศาสนาในด้านพระธรรมและด้านพระสงฆ์ เพราะเพศชายและเพศหญิงมีความเชื่อไม่เหมือนกัน

สมมุติฐานที่ 2 นิสิตที่มีอายุต่างกัน มีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาเกี่ยวกับสาเหตุให้คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาที่เป็นอยู่ในยุคปัจจุบันแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.379 ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านพระพุทธรูป มีค่า Sig. เท่ากับ 0.550 ด้านพระธรรมมีค่า Sig. เท่ากับ 0.726 ด้านพระสงฆ์มีค่า Sig. เท่ากับ 0.853 และด้านศาสนสถานมีค่า Sig. เท่ากับ 0.086 ไม่แตกต่างกันทุกด้าน อภิปรายผล นิสิตที่มีอายุต่างกันไม่มีผลต่อแนวคิดเชิงพุทธศาสนาในทุกด้าน เพราะความเชื่อของคนไม่ขึ้นอยู่กับอายุ

สมมุติฐานที่ 3 นิสิตในระดับชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาเกี่ยวกับสาเหตุให้คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาที่เป็นอยู่ในยุคปัจจุบันแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.273 ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านพระพุทธรูป มีค่า Sig. เท่ากับ 0.093 ด้านพระธรรมมีค่า Sig. เท่ากับ 0.271 ด้านพระสงฆ์มีค่า Sig. เท่ากับ 0.761 และด้านศาสนสถานมีค่า Sig. เท่ากับ 0.383 ไม่แตกต่างกันทุกด้าน อภิปรายผล นิสิตในระดับชั้นปีการศึกษาต่างกันไม่มีผลต่อแนวคิดเชิงพุทธศาสนาในทุกด้าน เพราะความเชื่อของคนไม่ขึ้นอยู่กับระดับชั้นปีการศึกษา

สมมุติฐานที่ 4 นิสิตที่มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาเกี่ยวกับสาเหตุให้คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาที่เป็นอยู่ในยุคปัจจุบันแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.020 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านพระพุทธรูป มีค่า Sig. เท่ากับ 0.285 ด้านพระธรรมมีค่า Sig. เท่ากับ 0.073 ด้านพระสงฆ์มีค่า Sig. เท่ากับ 0.133 ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านศาสนสถานมีค่า Sig. เท่ากับ 0.018 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ด้านศาสนสถาน และโดยรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD. พบว่า นิสิตที่มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 และ 20,001-30,000 มีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาที่

เป็นอยู่ในปัจจุบัน เกี่ยวกับสาเหตุให้คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนาที่เป็นอยู่ในยุคปัจจุบัน ด้านศาสนสถาน และโดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างจากนิสิตที่มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 30,001-40,000 และมากกว่า 40,001 อภิปรายผล นิสิตที่มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนต่างกันไม่มีผลต่อแนวคิดเชิงพุทธศาสนาในด้าน พระพุทธ ด้านพระธรรม และด้านพระสงฆ์ แต่มีผลต่อแนวคิดเชิงพุทธศาสนาในด้านศาสนสถาน และโดยรวมทั้ง 4 ด้าน เมื่อวิเคราะห์เป็นรายคู่ พบว่านิสิตที่มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 30,000 มีแนวคิดเชิงพุทธ ศาสนาแตกต่างจากนิสิตที่มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 ขึ้นไป เพราะความเชื่อของคน ด้านศาสนสถาน ขึ้นอยู่กับรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอาจเป็นไปได้ว่ารายได้มากกว่า 30,000 ขึ้นไปมีกำลัง ทรัพย์ช่วยทำนุบำรุงพุทธศาสนาในด้านศาสนสถานได้ดีกว่า

สรุป

การศึกษาแนวคิดเชิงพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ในปีการศึกษา 2557 สรุปผลได้ว่า นิสิตมีแนวคิดเชิงพุทธศาสนาถูกต้องตามหลักธรรมของพุทธศาสนา โดยนิสิตมีความคิดเห็น โดยรวมว่าสาเหตุให้คนไทยยังคงนับถือพุทธศาสนามาจากด้านพระธรรมอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.74 รองลงมา คือ ด้านพระพุทธอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.54 และด้านศาสนสถานอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.47 ต่ำสุดคือ ด้านพระสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 2.89 เมื่อพิจารณาในรายข้อเพื่อหาแนวคิดเชิงพุทธไปใช้จัดกิจกรรม เรื่อง สำนึกดีชาวเกษตรศาสตร์สืบต่ออายุพุทธศาสนาในประเทศไทย ของรายวิชา พุทธศาสนาในประเทศไทย ภาคปลาย ปีการศึกษา 2558 ภาควิชาปรัชญาและศาสนา สรุปผลได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1) แนวคิดเชิงพุทธ ถูกตามหลักธรรมของพุทธศาสนา ที่อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาด้วยกิจกรรมจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ 10 การอ่าน พระไตรปิฎกอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 2.76 ข้อ 12 ศาสนสถานสำหรับศึกษาพระธรรมอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.56 และข้อ 18 คุณของพระสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.43 ประเด็นที่ 2) แนวคิดเชิงพุทธบิดเบือน หลักธรรมของพุทธศาสนาที่อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาด้วยกิจกรรมจำนวน 4 ข้อ คือ ข้อ 2 พระพุทธรูปปั้นดาลสิ่งที่ไม่ชอบ อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.67 ข้อ 3 พระพุทธรูปลงโทษผู้ผิดคำสาบานอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.02 ข้อ 7 ภิกษุ ทำพิธีกรรมอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.71 ข้อ 10 ศาสนสถานสำหรับทำพิธีกรรมอยู่ในระดับมากเฉลี่ย 4.06 รวมทั้งหมดได้ 7 ข้อย่อยลงเป็น 4 ข้อสำหรับใช้เป็นหัวข้อย่อยในกิจกรรมคือ 1) พระพุทธเจ้าไม่ใช่พระเจ้า 2) ความสำคัญของพระไตรปิฎก 3) คุณของพระสงฆ์ 4) วัดเป็นสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ที่สนับสนุนทุนในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2548. **สถิติสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สุริยสาสน์.
- ประครอง กรรณสูตร. 2542. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์. 2551. **พจนานุกรมศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอสอาร์
พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2534. **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. 2479. **นักธรรมชั้นตรี-นวโกวาท**. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักทะเบียนและประมวลผล. 2557. จาก:

<http://www.regweb.registrar.ku.ac.th/>

อำนาจ วีรวรรณ. 2555. **พระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์
พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).